

Minister van JenV

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Vervolgfragen EK over de gewijzigde overeenkomst
tussen de Staat en de landsadvocaat

Datum
29 november 2023

Ons kenmerk
5061296

1. Aanleiding

Naar aanleiding van het sluiten van een nieuwe overeenkomst tussen de Staat en de landsadvocaat zijn er vanuit de Eerste Kamer vragen binnengekomen over het contract en het al dan niet opnemen van bepalingen daarin over waarden zoals integriteit, respect, inclusiviteit en diversiteit. De beantwoording heeft het betrokken lid van de Eerste Kamer aanleiding gegeven om vervolgvragen te stellen.

2. Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd in te stemmen met bijgaand voorstel tot beantwoording. Tevens wordt voorgesteld om, net als bij de beantwoording van eerdere vragen van de Eerste Kamer, een afschrift aan de Tweede Kamer te sturen.

2. Toelichting

De fractie van de Partij voor de Dieren verwijst in deze en eerdere vragen naar een artikel uit de NRC van 3 november 2021 waaruit zou blijken dat er binnen het kantoor al jaren uiterst grove omgangsvormen zouden bestaan en personen racistisch bejegend zouden worden. Het kantoor van de landsadvocaat heeft eerder al in reactie op het artikel van NRC aangegeven zich niet te herkennen in het beeld dat over het kantoor wordt geschetst en hier afstand van te nemen. Dat er desalniettemin verdere verbetering op het vlak van aanspreekbaarheid en open kantoorcultuur nodig was binnen de organisatie, heeft het kantoor erkend. Daar is Pels Rijcken geen uitzondering in.

In de beantwoording wordt uiteengezet dat het kantoor van de landsadvocaat hecht aan waarden als integriteit, respect, inclusiviteit en diversiteit en om dit te waarborgen de nodige stappen zet. In het landscontract is ten aanzien van diversiteit de verplichting opgenomen voor het kantoor van de landsadvocaat om zich aan te sluiten bij het Charter diversiteit in bedrijf van de SER. Dat is niet vrijblijvend en behelst een jaarlijkse rapportageverplichting. Slechts één ander advocatenkantoor heeft het Charter ondertekend.

4.1 Politieke context

Begin december 2022 heeft u het rapport van de commissie advocatendiensten aan de Staat aan de Kamers aangeboden.

De commissie eindigt haar rapport met vijf aanbevelingen:

1. Richt geen overheidsinstituut op voor full service advocatendiensten aan de Staat.
2. Blijf gebruik maken van de diensten van de landsadvocaat én maak strategisch

gebruik van de inzet van andere kantoren dan het kantoor van de landsadvocaat, ook als er geen sprake is van een conflicterend belang of behoefte aan een expertise die de landsadvocaat niet heeft, onder handhaving van voldoende kritische massa aan opdrachten voor de landsadvocaat.

3. Handhaaf de titel 'landsadvocaat' voor de eerste vertrouwenspersoon voor advocatendienstverlening aan de Staat, maar sluit een overeenkomst met het kantoor van de landsadvocaat, waarin o.m. een eventuele afwikkeling wordt geregeld voor het geval de dienstverlening wordt beëindigd (resolutie).

4. Zorg binnen de Staat voor een centraal overzicht van ingekochte advocatendiensten en de in behandeling zijnde zaken, mede met het oog op de versterking van het institutionele geheugen aan de zijde van de Staat en een adequate monitoring en evaluatie van de dienstverlening, en geef daarmee invulling aan een professioneel opdrachtgeverschap.

5. Vergroot de professionalisering aangaande inkoop door de rijksoverheid van advocatendiensten door centrale coördinatie en op basis van heldere en transparante, voor de rijksoverheid relevante, criteria.

De kabinetsreactie en het nieuwe landscontract is op 2 juni aan de Kamers aangeboden.

4.9 Ontwikkelingen hiervoor

Er zijn al meerdere brieven met de Eerste Kamer gewisseld over dit onderwerp (28-09-22, 4-11-22, 15-02-23, 23-05-23).

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1 Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Deze nota wordt actief openbaar gemaakt bij aanbidding van de stukken aan de Kamers.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Datum
29 november 2023

Ons kenmerk
5061296